ЄВРОПА 27.03.2026 | Адрієнн Вольтерсдорф

Ворожіння на кавовій гущі

Незважаючи на успіхи в Парижі та Марселі, вибори у Франції не дають прогнозу президентських. Головне питання: чи зможуть ліві об'єднатися?

Майже кожна французька партія заявила про свою перемогу на муніципальних виборах і всі з полегшенням зітхнули, і це не дивно. А політолог Жан-Ів Дормаген, засновник інституту соціологічних досліджень *Cluster17*, лише хитає головою: «Що довше я дивлюся на результати муніципальних виборів, то менше вони мені про щось говорять». Кожен може інтерпретувати їх по-своєму. Адже спостерігачі так сподівалися отримати з цих виборів хоч якісь натяки на травень 2027 року, коли Франція обиратиме нового президента. Чи зможе ультраправе «Національне об'єднання» (RN) захопити Єлисейський палац та очолити другу за значимістю країну Європи? Саме такі питання лунали напередодні голосування.

Так, муніципальні вибори були останнім тестом суспільних настроїв перед вирішальними президентськими виборами. Проте спроба на основі результатів майже 35 тис. окремих голосувань скласти уявлення про політичне майбутнє країни є марною. Чинний президент Емманюель Макрон вже обіймав посаду двічі й не може балотуватися. Він залишає після себе обтяжену боргами, але динамічну економіку та в усіх відношеннях крихку демократію. Істерика, з якою зараз сприймається будь-яка політична новина з Парижа, пояснюється тим, що французький президент наділений практично владою монарха – і можливістю впливати на майбутнє Європи сильніше, ніж передбачає вага своєї країни.

Проте, як вважають інші аналітики, при аналізі результатів муніципальних виборів деякі висновки все ж таки напрошуються. Загалом праві показали кращі результати, ніж ліві. Це доводить, що, незважаючи на всі слабкості на національному рівні, партія *«Республіканці»* (LR), як і раніше, має міцні позиції на місцях, особливо в середніх та малих містах. Ба більше, їй вдалося відвоювати у соціалістів їхні традиційні основи, включно з Брестом та Клермон-Ферраном.

Також стало ясно, що навіть у Франції, де вже протягом десятиліття говорять про розпад політичного центру, переміг саме центр: попри агресивні кампанії радикальних політичних сил кандидати від центру змогли перемогти. При цьому лівоцентристські об'єднання з 37 відсотками голосів виявилися успішнішими, випередивши союзи лівих і правих (36 відсотків) та правоцентристські списки (30 відсотків). Але Жан-Ів Дормаген залишається скептичним: оголосити центристів переможцями виборів і говорити про стійку тенденцію складно, оскільки часто використовується «зміна ярликів».

Помітне полегшення відчула *Соціалістична партія* (PS) та з розмахом відсвяткувала свою несподівано впевнену перемогу у Парижі. Соціаліст Емманюель Грегуар зумів утримати найважливішу мерію країни, якою PS керує з 2001 року. І низка інших великих міст, включно з Марселем, також залишаються під контролем соціалістів. При цьому реального територіального розширення не відбулося – результат, таким чином, стабільний, але без такої бажаної динаміки зростання.

У день виборів ультраправе «Національне об'єднання» також заявило про свій гучний успіх

У день виборів ультраправе «Національне об'єднання» також заявило про свій гучний успіх. Число контрольованих ним мерій перевищило 60 (проти дев'яти 2020 року). Також кількість його членів у міських та муніципальних радах зросла з приблизно 800 до понад 3000, і в багатьох інших муніципальних органах влади RN стала найбільшою опозиційною партією. Це зростання також означає, що у вересні на виборах до Сенату RN зможе сформувати власну фракцію, що налічує близько десяти сенаторів. RN отримала приріст голосів насамперед там, де вона вже давно сильна: на півдні вздовж узбережжя Середземного моря, на півночі та в Ельзасі. В інших регіонах ультраправі змогли перемогти здебільшого лише тоді, коли руйнувалася «протипожежна стіна», яка існувала досі, – об'єднання демократичних партій проти ультраправих.

Але якщо судити на національному рівні, успіхи RN залишаються скромними. Партія Жордана Барделли та Марін Ле Пен далеко не досягла тих показників підтримки, які у 2024 році зробили її

найсильнішою опозиційною фракцією у *Національних зборах*. При цьому спостерігачі застерігають від поспішних висновків щодо її ослаблення. Складна структура місцевих виборів не відображає напряму виборців на національному рівні. RN представляє мера лише в одному з 42 великих французьких міст із населенням понад 100 тис. жителів – Перпіньяні.

Перші внутрішньопартійні зустрічі, які фактично відкрили президентську кампанію, показують, що політична невизначеність збережеться. У партій залишилося 13 місяців до президентських виборів – і багато невирішених питань. Про найскладніше з усіх завдань наступного дня після виборів символічно нагадала смерть важливої ⊠⊠постаті французького соціалізму – колишнього прем'єр-міністра Ліонеля Жоспена.

Жоспен, якого шанували за межами партії та який був кандидатом у президенти, що зазнав невдачі, дає привід для роздумів. Як прем'єр-міністр, колишній перший секретар PS зумів об'єднати всі крила лівих сил, від комуністів і радикальних лівих до «зелених». Цей альянс проіснував п'ять років і дав імпульс значним реформам, у тому числі запровадженню 35-годинного робочого тижня для всіх – політики, наслідки якої відчуваються у Франції досі.

Але цей час минув, «плюралістичні ліві» далекі як ніколи, а разом із ними й можливість висування єдиної програми та кандидата на президентських виборах. Жодна з лівих партій сьогодні не мобілізує значно більше ніж 10 відсотків голосів. До другого туру президентських перегонів проходять лише два кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів, а RN може з великою впевненістю розраховувати на 33-35 відсотків. Це означає, що і роздроблені праві, і ліві стоять перед однаковими викликами.

Щоб мати реальні шанси, PS потрібна не лише підтримка лівоцентристського табору, але й підтримка радикально лівої LFI

Щоб мати реальні шанси, PS, яка претендує на лідерство у лівому таборі, має не лише об'єднатися з традиційними союзниками – комуністами та зеленими, а й заручитися підтримкою радикально лівої партії *La France Insoumise* (LFI). Вона приваблює насамперед добре освічених молодих виборців та людей з міграційним минулим у великих містах – проте на муніципальних виборах показала лише помірні результати. Щоправда, сьогоднішні соціалісти та LFI іноді примудряються співпрацювати через чистий електоральний інтерес, наприклад, на

парламентських виборах 2022 та 2024 років або в рамках «технічних коаліцій» для муніципальних виборів. Але решта часу політичні послідовники Жоспена навряд чи можуть терпіти один одного.

Аналіз результатів муніципальних виборів також показує, що списки, які включали LFI, за рідкісними винятками мали менший успіх – близько 24 відсотків. LFI зробила поляризацію своєю стратегією. Лідер LFI Жан-Люк Меланшон апелює до виборців, переважно магрібського походження, використовуючи пропалестинську та антиізраїльську риторику. Нещодавно він викликав гостру та широку критику своїми антисемітськими висловлюваннями.

Ця критика одразу після виборів торкнулася й першого секретаря соціалістів Олів'є Фора. Зокрема, лідер парламентської фракції PS Борис Валло розкритикував «відсутність ясності» щодо LFI. «Вісім років в опозиції, а ми досі не є єдиною альтернативою. Наш проєкт просто не впізнається», – заявив він. Разом із переобраним мером Руана Ніколя Майєром-Россіньйолем, одним із головних внутрішньопартійних противників Фора, Валло у своєму тексті засудив непослідовний курс партійного керівництва під час муніципальних виборів. Обидва вимагають від PS чіткішої самостійної стратегії та дистанціювання від радикальних лівих. Фор, навпаки, відмовився винести на голосування текст, підписаний 38 із 72 членів Національного виконавчого комітету – що зазвичай вважається нормою.

Все це дає уявлення про майбутні конфлікти та пошук ідентичності лівих, які через відсутність більшості не залишають їх ще з часів Жоспена. У будь-якому випадку переконливих відповідей, здатних повернути до скриньок широкі маси громадян, які не голосують, поки не видно. Адже саме вони можуть виявитися вирішальними у боротьбі за майбутнє французької демократії.

Адрієнн Вольтерсдорф

Париж

Адрієнн Вольтерсдорф (Adrienne Woltersdorf) очолює офіс Фонду ім. Фрідріха Еберта в Парижі. Раніше вона очолювала відділ комунікацій Фонду та Офіс регіонального співробітництва Фонду в Азії, що базується в Сінгапурі, а також офіс Фонду в Афганістані. До цього протягом восьми років вона робила репортажі з Вашингтона та Берліна для *taz (die tageszeitung)* і керувала китайською програмою Deutsche Welle.